

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 25/2013 vp

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta 2013

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä kesäkuuta 2013 lähettäessään valtioneuvoston selonteon EU-politiikasta 2013 (VNS 6/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi suureen valiokuntaan samalla päättänyt, että muut valiokunnat voivat antaa asiasta lausunnon suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- Euroopan parlamentin jäsen Satu Hassi
- Euroopan parlamentin jäsen Eija-Riitta Korhola

- erityisasiantuntija Jussi Soramäki, valtioneuvoston kanslia
- kansainvälisten asiain neuvos Liisi Klobut, ympäristöministeriö
- teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Ahti Hirvonen, maaja metsätalousministeriö
- professori Veli-Matti Kerminen, Helsingin yliopisto
- asiantuntija Kati Ruohomäki, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- ympäristönsuojelupäällikkö Jouni Nissinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

EU:n energia- ja ilmastopolitiikka

Selonteossa todetaan, että Euroopan unioni on ympäristön- ja ilmastonsuojelun edelläkävijä ja yksi kansainvälisen ilmastopolitiikan johtajista, mikä luo edellytyksiä uudelle, vihreälle taloudelle. Yhtenä Suomen kannalta keskeisenä integraation kehittämishankkeena mainitaan ilmaston lämpenemisen torjuminen edistyksellisellä sääntelyllä ja globaalilla vaikuttamisella niin, että eurooppalaisten yritysten kilpailuasema säilyy kohtuullisena suhteessa ulkopuolisiin toimijoihin eikä EU:n sisäinen kilpailutilanne vääristy.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että energia-, ilmasto- ja ympäristökysymysten kokonaisuus on nostettu selonteossa esiin tärkeänä politiikka-alueena, jolla on laajat vaikutukset myös muihin politiikka-alueisiin. Energiapolitiittinen toimintaympäristö on murroksessa, ja taloudellisten kehitysnäkymien sekä EU:n kilpailuaseman heikkeneminen erityisesti suhteessa Yhdysvaltoihin ja Kiinaan ovat aiheuttaneet sen, että useissa jäsenmaissa on alettu jälleen korostaa aiempaa enemmän kilpailukykyä energiapolitiikan tavoitteena. EU:n päästövähennystavoitteiden kiristäminen on siten osoittautunut vaikeaksi ja lyhyen tähtäimen kilpailukykyargumentit ovat olleet vahvasti esillä keskusteltaessa

vuodelle 2030 asetettavista EU:n ilmastotavoitteista.

Valiokunta muistuttaa, että vasta julkistettu, hallitustenvälisen ilmastopaneelin uusi tieteellistä perustaa koskeva osaraportti vahvistaa entisestään IPCC:n aikaisemmissa raporteissa esille tulleita tutkimustuloksia ilmastomuutoksen etenemisestä. Nykytahdilla kasvava kasvihuonekaasupäästökehitys johtaa maapallon keskilämpötilan kohoamiseen viime vuosikymmenten tasoon verrattuna lähes kolmesta viiteen astetta vuoteen 2100 mennessä. Jos taas päästöt onnistuttaisiin kääntämään nopeaan laskuun jo vuoden 2020 tienoilla, lämpötila nousisi silti noin asteen. Maapallon lämpötila on kohonnut keskimäärin 0,85 astetta vuodesta 1880. Raportin mukaan viimeiset kolme vuosikymmentä ovat olleet maailmanlaajuisesti lämpimämpiä kuin yksikään aikaisempi vuosikymmen vuodesta 1850 alkaen. Raportin tiedot vahvistavat, että globaalit päästöt on saatava peruuttamattomien muutosten ehkäisemiseksi laskuun jo ennen vuotta 2020 ja puoliintumaan vuoteen 2050 mennessä.

Ympäristövaliokunta huomauttaa, että EU-selonteko ei ole se asiakirja, jossa Suomen kantoja energia- ja ilmastopolitiikkaan linjataan uudelleen, vaan tässä olennaisia ovat kansallinen energia- ja ilmastostrategia, josta myös valiokunta on antanut lausunnon (YmVL 16/2013 vp) sekä energia- ja ilmastotiekartta, jota parhailaan valmistellaan parlamentaarisessa komiteassa.

Ympäristövaliokunta korostaa edellä mainittuun lausuntoonsa sekä EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan puitteista vuoteen 2030 antamaansa lausuntoon (YmVL 21/2013 vp) viitaten, että tavoitteena oleva rakennemuutos vihreään talouteen ei saa jäädä vaikeassa talouspoliittisessa tilanteessa vähemmälle huomiolle, sillä katastrofaalinen ilmastomuutos on torjuttava maapallon pitämiseksi elinkelpoisena. Ilmastomuutoksen torjumisen lisäksi investoinneilla hiili-neutraaliin teknologiaan, päästöttömään energiaan sekä energia- ja materiaalitehokkaisiin ratkaisuihin vahvistetaan myös koko unionin kilpailukykyä pitkällä tähtäimellä. Kansainvälinen ilmastositopimus on välttämätön globaalien pääs-

tövähennysten aikaansaamiseksi, mutta se luo myös pohjaa vihreän energiatalouden investoinneille.

Valtioneuvoston selonteon mukaan on arvioitava perusteellisesti, onko päästövähennystavoitteen lisäksi tarpeen asettaa myös muita energiapolitiikkaan liittyviä vastaavia tavoitteita, ja sitä, että ainoastaan yhden ohjausvaikutuksiltaan suunnitellusti toimivan tavoitteen eli päästövähennystavoitteen asettaminen johtaa todennäköisesti parhaimpaan kustannustehokkuuteen. EU:n uusiutuvalle energialle asettama tavoite toisi ennakoitavuutta investoijille ja teknologian kehittäjille. Valtioneuvosto katsoo edelleen, että uusiutuvan energian tavoitteen tulisi olla ohjeellinen tai sitovan tavoitteen maltillinen ja että kolme erillistä EU-tasolla asetettua tavoitetta estäisivät toimien optimoinnin.

Ympäristövaliokunta korostaa, että ilmastopolitiikan peruslinjausten perusteellinen arviointi on tarpeen ottaen huomioon IPCC:n uuden raportin vahvistamat tiedot tarpeesta saada päästöt laskuun jo ennen vuotta 2020. Myös EU:n teollisuuspolitiikan ja elinkeinoelämän intressien kannalta on olennaista, että päätökset ovat ennakoitavissa mahdollisimman hyvin ja politiikka on johdonmukaista. Energiankulutuksen kasvun pysäyttämisen ja laskuun kääntämisen jälkeen on huolehdittava energiatehokkuuden parantamisesta ja vähäpäästöisten rakenteiden luomisesta. Valiokunta tähdentää, että energiatehokkuuden parantaminen ja energiansäästötoimenpiteet sekä uusiutuvan energian lisääminen parantavat itsessään myös EU:n energiaomavaraisuutta. Edistämällä investointeja puhtaaseen ja vähähiiliseen teknologiaan sekä energiansäästöön luodaan pitkällä tähtäimellä kestävä teollisuuspolitiikka ja kilpailuetua suhteessa Yhdysvaltoihin ja Aasiaan. Resurssiköyhän Euroopan tavoitteena tulisikin olla teknologiajohtajuus energiatehokkuudessa ja kestävyudessa.

Valiokunta muistuttaa siitä, että päästöjen vähentämiskustannukset on arvioitu yleisesti huomattavasti pienemmiksi kuin hallitsemattomasta ilmaston lämpenemisestä seuraavat menetykset. Niin EU:n kuin globaalienkin päästöjen tuli-

si asettua tavoitteena olevan enintään kahden asteen lämpenemisen linjaan. Ilmastopolitiikka on nähtävä myös Euroopan tasolla energiantuotannon murroksen kautta ilmenevänä mahdollisuutena kääntää haaste mahdollisuudeksi kilpailukyvyyn ja kestäväen kasvun kannalta. Päästövähennysten kiristämisen lykkääminen myöhemmäksi todennäköisesti hidastaa investointeja puhtaaseen teknologiaan, mikä puolestaan heikentää Euroopan kilpailukyvyyn säilymistä.

Muut ympäristöpoliittiset tavoitteet

Ilmastomuutoksen ohella keskeisiä ympäristöpoliittisia tavoitteita EU:ssa ovat luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö sekä energia- ja materiaalitehokkuuden parantaminen. Selonteossa nostetaan esiin paitsi tavoite hiilineutraalista energiasta myös energia- ja materiaalitehokkuuden parantamisesta erityisesti kilpailukykynekulmasta edetäessä kohti rakennemuutosta vihreään talouteen Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että luonnonvarojen kestävyys ja materiaalitehokkuus mielletään selkeästi kestäväen kehityksen mukaisesti osaksi kestäväen talouspolitiikkaa. Selonteossa esitetty arvio EU:n ympäristö- ja luonnonsuojelusuojelupolitiikan kattavuudesta ja sisällöllisten tavoitteiden sijaan voimassa olevan lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon merkityksestä on valiokunnan mielestä perusteltu. Ilmastomuutoksen mahdolliset katastrofaaliset seuraukset ovat niin mittavia, että on perusteltua nostaa selonteossa esiin erityisesti ilmastopolitiikan haasteet. Samanaikaisesti on hyvä tunnistaa ilmastomuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen keskinäisriippuvuus sekä biodiversiteetin merkitys luonnon kestävyvyn kannalta ilmaston lämmetessä. Suomen kannalta tärkeä osa-alue on myös Itämeri ja Itämeri-strategian toimeenpano, jota selonteossa ei ole lainkaan mainittu.

Ympäristövaliokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että Suomen kannalta tärkeisiin asioihin tulee kyetä vaikuttamaan entistä varhaisemmassa vaiheessa. Varsinaisessa EU-valmistelussa on olennaista, että Suomella on riittävää henkilöosaamista sekä toimiva yhteensovittamisjärjestelmä, jossa eri sidosryhmät tulevat laaja-alaisesti kuulluiksi. Ehdottoman tärkeää EU:n demokraattisen legitimitietin kannalta on edelleen se, että eduskunnan informoiminen osana tätä kokonaisuutta tapahtuu riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta aito osallistuminen on mahdollista.

Valiokunta toteaa, että eduskunta on selonteon kattamana ajanjaksona ympäristövaliokunnan ehdotuksesta tehnyt kaksi toissijaisuushuomautusta, joista toinen koski energiatehokkuusdirektiiviä ja toinen direktiiviä merten aluesuunnittelun ja rannikkoalueiden yhdenmisen käytön ja hoidon puitteista. EU-lainsäädännön tarpeellisuutta ja hyväksyttävyyttä arvioitaessa on tärkeää, että sääntely ei ole tarpeettoman yksityiskohtaista ja että sääntelyn kustannushyödyt arvioidaan selkeästi mittaviksi.

Varsinaista EU-valmistelujärjestelmää varhaisemman vaikuttamisen haasteet on tunnistettu selonteossa hyvin. EU-vaikuttamisen järjestelmässä, jossa muodostetaan kannat komission julkaisemiin lainsäädäntöehdotuksiin, vaikuttaminen muodostuu välttämättä luonteeltaan reaktiiviseksi, jolloin ennakoiva suunnittelu ja kansallisten aloitteiden kehittäminen jää tekemättä. Demokraattisen järjestelmän kannalta on erityisen haasteellista toteuttaa hyvin varhaista vaikuttamista, mutta suomalainen valmistelukoneisto on selvinnyt hyvin näistäkin haasteista.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta

painottaen erityisesti ilmastokysymyksiä esittää, että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

YmVL 25/2013 vp — VNS 6/2013 vp

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Martti Korhonen /vas	Jari Lindström /ps
vpj.	Rakel Hiltunen /sd	Eeva-Maria Maijala /kesk
jäs.	Christina Gestrin /r	Tapani Mäkinen /kok
	Timo Heinonen /kok	Martti Mölsä /ps
	Mikael Jungner /sd	Sari Palm /kd
	Antti Kaikkonen /kesk	Anni Sinnemäki /vihr (osittain)
	Pauli Kiuru /kok	Mirja Vehkaperä /kesk
	Jukka Kärnä /sd	Juha Väättäinen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Valtioneuvoston selonteossa käsitellään Euroopan integraation hyötyjä ja haasteita. Samaten selonteossa sekä esitetään Suomen EU-politiikan peruslinja toimintasektoreittain että tuodaan esiin maamme tavoitteet niin talous- ja rahaliiton, kilpailukyvyn, kasvun kuin teollisuusenergia- ja ympäristöpolitiikan osalta. Suomen nykyisellä hallituksella on pitkälti samat EU-politiikan tavoitteet kuin komissiollakin. On kuitenkin syytä muistaa, että kaiken tämän taakse kätkeytyy suuria kokonaisuuksia sekä syvempi EU:n kehittäminen liittovaltion suuntaan. Tätä kehitystä Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä missään olosuhteissa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää hyvänä sitä, että pyritään luomaan uusia käytäntöjä puhtaamman ja turvallisemman ympäristön puolesta. Tätä ei kuitenkaan pidä tehdä hinnalla millä hyvänsä, eikä etenäkään Suomen kansan eikä perusteellisuutemme kustannuksella. Istuva hallitus on pelastanut eurokriisissä suomalaisten veronmaksajien rahoilla ulkomaalaisia pankkeja. Perussuomalaisten valiokuntaryhmän mielestä hallitus on toiminut epäisänmaallisesti ja haitallisesti olemalla mukana kriisipakettien lähettämässä unionin eri kriisimaille.

Valiokuntaryhmämme kiinnittää erityistä huomiota siihen tosiasiaan, että liian kunnianhi-

moiset päästövähennystavoitteet heikentävät maamme sekä koko alueen kilpailukykyä muihin maihin verrattuna. Näin käy pitkässä juoksussa. Esimerkkeinä tästä voidaan mainita ainakin joulukuussa 2011 sovittu Durbanin ilmastosopimus sekä Euroopan unionissa tehty rikkidi-
rektiivipäätös, mikä tulee voimaan vuoden 2015 alussa. Näillä päätöksillä on ollut voimakkaasti heikentävä vaikutus niin maamme työllisyydelle kuin teollisuudelle sekä sen kilpailukyvyllä.

Muutoinkin "ympäristönsuojelun nimissä" tehdyt hankkeet tulee puntaroida hyvin huolellisesti. Valiokuntaryhmämme on suhtautunut hyvin kriittisesti siihen, että Itämeri otettaisiin ns. NECA-alueeksi eli typenoksidipäästöjen valvonta-alueeksi. Mielestämme tällä ei saada mitään positiivisia ympäristöhankkeita vireille. Huonoimmassa tapauksessa Suomi joutuu taas kerran unionin jäsenmaana kantamaan suhteetoman suuria taakkoja ja vastuuta verrattuna muihin jäsenmaihiin.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

*että valiokunta ottaa päätöstä tehdes-
sään huomioon eriävässä mielipiteessä
esitetyt näkökohdat.*

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2013

Juha Väättäinen /ps
Jari Lindström /ps
Martti Mölsä /ps